

Roek Lips

Het boek Job

2013 Prometheus Amsterdam

Proloog

Meeuwenlaan, Amsterdam-Noord. Via de Gedempte Insteekhaven naar de Noordwal. 'Bestemming bereikt.' Er is voldoende ruimte om de zwarte BMW aan de kant van de weg te parkeren. Dit is de plek waar ik aan de hand van de foto inschat dat het gebeurd moet zijn. Schuin tegenover station Amsterdam Centraal. Het water klotst tegen de kade en weerspiegelt de oranje gloed van het wolkendek.

Een vroege ochtend in 1949. Mijn grootvader was veertig jaar, mijn vader achttien. Voorpaginanieuws. Nu sta ik er. Een vroege ochtend, 2012. Mijn zoon Job was achttien jaar. Voorpaginanieuws. Ik sta hier en het is alsof het zwarte water opengaat, lichter wordt en kleur krijgt. Verleden, heden en toekomst: alles was er al en is hier verbonden, maar ik kon het niet zien. Nog nooit heb ik me zo klein gevoeld, of gevoeld hoe groot 'het' is, zo groot dat ik niet anders kan dan buigen. En terwijl ik naar het water kijk, begin ik te huilen. Mijn tranen, de tranen van mijn opa, van mijn vader en de tranen van Job.

Prelude

Ik sta stil. De wereld gaat aan mij voorbij.

Stilstaan, na weken heen en weer te zijn geschud tussen wanhoop, paniek en medeleven, dat overging in wachten, wachten misschien wel tegen beter weten in. Je kunt toch niet zomaar verdwijnen.

De meeste mensen om mij heen zijn weer naar hun eigen bestaan teruggekeerd, in een wereld die voor mij voor altijd veranderd is. Zo voelt het nu, in elk geval. Een wereld die anders klinkt, anders ruikt, en die zelfs een andere kleur heeft gekregen. Alsof ik het leven weer opnieuw moet leren en niets meer vanzelfsprekend is.

‘Het zal tijd nodig hebben,’ zeggen mensen. Zelfs zo’n opmerking is niet langer vanzelfsprekend, omdat ik de tijd zelf nu zo anders ervaar. In werkelijkheid is het nu maanden geleden dat ik je heb omhelsd, al lijkt het gisteren. Voor jou bestaat onze tijd niet meer en is tijd eeuwigheid. Alsof je erin kan verdwalen. Meer dan ooit is tijd een relatief begrip. En onuitwisbaar is de korte tijd dat jij er was.

‘En stilte is nodig.’ Maar juist in de stilte komt het zo hard aan, alsof iemand ineens aan de volumeknop heeft gedraaid.

‘Verdriet is een raar beest, je weet maar nooit wanneer het de kop opsteekt.’ Het beest ligt overal op de loer, op de meest onverwachte plekken. Gisteren nog kwam het zomaar uit een doos op je kamer. Ik kan er niet omheen, het weet me overal te vinden. Ervoor weggelopen heeft geen zin, dus ik kan er maar beter vrienden mee worden. Nu jij hier niet meer bent.

‘Geen woorden,’ hebben veel mensen ons gezegd en geschreven. Of misschien zou het beter zijn om te zeggen ‘te groot voor woorden’, omdat het zo moeilijk te bevatten en te begrijpen is. En mis-

schien wil ik de tijd, die lange tijd, gebruiken om de woorden te zoeken die ik nog niet gevonden heb. Of wil ik daarmee de voortgang van de tijd juist vertragen?

Wil ik je met woorden vastpakken, omdat het op een andere manier niet kan?

Of wil ik jou woorden geven, nu jij dat zelf niet meer kunt? Om zo nog iets van de toekomst in te vullen, die zo vol verlangen op je leek te wachten?

Hilversum, 17 oktober 2011.

De telefoon.

De ingrediënten voor ‘roerbak van kip in vijfkruidensaus’ zitten in de wok op het gasfornuis. Snel droog ik mijn handen af.

Het was een doorsneemaandag met veel afspraken. Wekelijks overleg met de raad van bestuur, managementteam directie televisie (of video, zoals we tegenwoordig zeggen), een overleg met Marion van de afdeling marketing, Peter van de AVRO, werkgroep amusement, en om drie uur afdelingsoverleg, waarbij ik op verzoek van Gerard, directeur televisie, deze keer aanwezig was. Het zaaltje was vol. Ik zat op de vensterbank naast Ruud en liet hem trots mijn nieuwe iPad zien, waarop ik het spelletje Wordfeud met mijn kinderen Anne en Luc aan het spelen was. Zij stonden voor. Dat wel. Tijdens de toelichting op de bezuinigingsplannen keek ik naar alle collega’s die aanwezig waren en bedacht dat een enkele mededeling je leven op zijn kop kan zetten. Kort na drie uur. Mijn mobiel piepte. Mientje. *‘Ben rond half 7 thuis. Kook jij ☺ veel xxxx.’*

De reorganisatieplannen houden me al een tijd bezig. Zijn we in staat om de bezuinigingen op te vangen en tegelijkertijd een toekomstbestendige visie op de publieke omroep te ontwikkelen? Mijn boek *Ben ik in beeld?* over ‘nieuwe media en oude gewoonten’ is net een paar weken uit en ondertussen ben ik alweer aan het nadenken over een volgend project. Afgelopen woensdag heb ik nog een sms gestuurd naar Mientje: *‘Allerliefste, het gaat zo echt wat rustiger worden en daar heb ik ook zin in x.’* Ze stuurde meteen een bericht terug: *‘Daar vertrouw ik ook op en het is voor jou ook nodig. Nu ga je maar*

door. Plezier en succes zo bij je presentatie. Hou met alles erop en eraan van jou. Veel xxx.'

Eind van de middag was ik met een druk hoofd thuisgekomen en had direct een glas bier ingeschonken. Daarna de wokschotel. 'Troostgerecht' staat er boven het recept. Kipfilet, oestersaus, knoflook, kruiden. Koken is voor mij ontspanning en nu nog troostend ook. 'Hoe kan zo'n eenvoudig gerecht zo onweerstaanbaar zijn,' besluit de auteur.

En dan gaat de telefoon.

Het is Anne, mijn dochter. Omdat ze huilt kan ik haar eerst niet goed verstaan. Op de achtergrond hoor ik iemand gillen. In een seconde flitst er van alles door me heen. Heeft ze ruzie met Petra? 'Papa... Job... in zee... nog niet terug.' Zeven woorden, die alle weke delen treffen. In een seconde trekt alles zich in mij samen, een vuistslag in mijn maag. Dit is niet goed, is mijn eerste gedachte. O, god, Job, nee!

Ik probeer mijn stem voor Anne rustig te houden en vraag hoe ze het heeft gehoord. Tessa, een van de meeliftende vrienden van Job, heeft net gebeld vanaf het strand van San Sebastian in Spanje. 'Nee!' roep ik nu hardop. 'Dat mag niet!' Dan stel ik haar voor om met Petra in de auto te stappen en naar mij toe te komen. Haar huis is drie minuten bij ons vandaan. Met een raar gevoel in mijn hoofd bel ik Mientje. Zodra ik het wil vertellen, begin ik te huilen. Ik hap naar adem en pers de woorden eruit. 'Het is niet goed met Job. Vermist.' 'Dat meen je niet,' roept Mientje, en ik realiseer me dat ze achter het stuur zit. 'Waar ben je nu?' vraag ik. 'Ik ben er bijna. O lieverd,' zegt ze.

2

Sms-bericht 22 september 2011, vier weken na de aanvang van zijn studie.

Sms van Job: *'Net ingeschreven voor de liftwedstrijd, ga in de herfstvakantie liften naar Saint-Sebastian in Noord Spanje ☺x'*

'Mag ik mee? ;) leuk! X,' antwoord ik.

Op zaterdag 15 oktober zijn ze richting Spanje vertrokken, ruim zeventig studenten van het University College Utrecht, in groepjes van twee. Job verheugde zich erop. Dit was onderdeel van zijn 'inwijding' tijdens het eerste jaar bij UCU, het 'Honors College' van de Universiteit van Utrecht. Een wedstrijd: wie het eerste aankomt in San Sebastian.

Zonder te gaan zitten open ik de zoekpagina van Google op de laptop die op tafel openstaat, maar ik heb ineens geen idee meer welke zoekterm ik wil intypen. Mijn vingers hangen trillend boven het toetsenbord. Wat is de naam van het reisbureau waar mijn werkreizen worden geboekt? Iets met 'travel'.

Klaartje, mijn assistente, zal het wel weten, maar de telefoon wil niet ontgrendelen. Ik tik sneller en harder. Dan ontgrendelt de mobiel toch. Voicemail. Haar collega-secretaresse, Inge, neemt ook niet op. Ijsberend loop ik ondertussen door de kamer. Gerard. Hij neemt de telefoon wel op. Ik leg hem in drie zinnen uit wat er aan de hand is en vraag hem of hij de naam van ons reisbureau weet. 'BCD Travel?' zegt hij. 'Ja,' zeg ik, 'die bedoel ik, dank.' 'Als ik iets voor je kan doen laat je het weten, hè?'

Het nummer van het reisbureau heb ik nu snel gevonden. Ik vraag of ze met spoed kunnen uitzoeken wanneer ik naar San Sebastian kan vliegen. 'We bellen u zo terug.'

'Dit is niet goed,' zeg ik opnieuw, op het moment dat Petra en Anne huilend de keuken binnen komen en we elkaar omhelzen. Verwarring en paniek als onze ogen elkaar treffen. Direct daarna gaat de deur weer open en komt Mientje binnen. Een kakofonie van huilende stemmen en ontreddering vult de ruimte. Ik vraag Petra of ze het nummer heeft van Tessa, die net heeft gebeld. Het staat nog in haar telefoon.

'Je spreekt met de vader van Job,' zeg ik terwijl ik naar de serre in de voorkamer ben gelopen. 'Wat is er gebeurd?' In flarden vertelt Tessa de feiten. Job is met Wouter, Willem en Lena gaan zwemmen. Tussen halfdrie en drie uur. Wouter heeft Job nog vast gehad. Wouter is terug, maar Job is nog niet gevonden. Helikopters blijven zoeken tot het donker is. De woorden van Tessa dringen langzaam door. Job die in de golven onder water... Meteen verdring ik het beeld weer. *Niet Job*. Ik be-

dank Tessa en zeg dat we zo snel mogelijk zullen komen.

‘Er gaat nog een vlucht om halfnegen naar Madrid,’ zegt de medewerkster van het reisbureau. Alleen moeten we dan midden in de nacht met een huurauto van Madrid naar San Sebastian rijden; zeker zeshonderd kilometer. Alternatief is om te wachten tot morgenochtend kwart voor acht. Helaas ook geen rechtstreekse vlucht. *Bats*. Met mijn vuist sla ik hard tegen de wand. De pijn voel ik niet. *Bats*. Nog een keer. Dan weet ik het. ‘Als we met de auto gaan,’ zeg ik, ‘kunnen we er morgenochtend zijn.’ We kijken elkaar aan. ‘Jij moet dit samen met Petra doen,’ zegt Mientje. ‘Jullie zijn de ouders van Job. Ik blijf in Nederland met Anne en Luc.’ Even kijk ik haar vertwijfeld aan en bedenk dan dat ze gelijk heeft. Luc, Jobs broer. We moeten het hem eerst vertellen, beseffen we allemaal. Hij logeert vanavond bij een vriendje in Bussum en kan daar nu niet blijven. Mientje gaat onderweg met haar auto om hem op te halen, besluiten we. Petra gaat terug naar huis om een tas in te pakken.

Met de telefoon in mijn hand loop ik langs het prikbord. Er hangt een vakantiefoto van ons met vrienden in Italië, twee jaar geleden. Job breeduit in het midden van ons gezelschap op het terras van het restaurant. Gebloemde korte broek, knalroze t-shirt en een witte zonnebril die fel afsteekt tegen zijn gebruinde gezicht en donkere krullen. Op de achtergrond een strakblauwe zee. ‘Lekker,’ zei hij nadat hij voor het eerst in zijn leven een hap had genomen van konijn uit de Italiaanse houtoven. Binnen vijf minuten was zijn bord leeg.

‘Luc? Met papa.’

‘Wat is er?’

‘Er is iets gebeurd en dat wil ik niet door de telefoon aan je vertellen. Mientje is onderweg om je op te halen. Je hoort zo wat er is, zorg je dat je klaarstaat om mee te gaan?’

‘Oké.’

‘Tot zo.’

‘Tot zo.’

In de keuken neem ik nog een slok bier en spoel het restant door de gootsteen. Met grote stappen loop ik de trap op naar boven om

wat kleren in een kleine koffer te doen. Anne vraagt of ze iets kan doen. ‘Wil je wat flesjes Spa uit de kelder halen?’ Mijn stem klinkt afgeknepen. Ik pak mijn toilettas, wat extra kleren, een potje vitaminepillen en haal mijn fleece en regenjack van de kapstok. ‘Voor het begin van de week zijn de weerberichten heel goed, maar later is er een grote kans dat het gaat regenen,’ had Job me via de telefoon eerder in de week nog verteld. In een plastic tas doe ik nog wat appels en voorverpakt brood. Een oplader van de iPhone en de laptop leg ik boven op de kleren en dan rits ik de koffer dicht.

3

Sms-bericht 15 oktober, 11.05 uur.

‘Succes met liften en veel plezier in San Sebastian! X’

‘Dankjewel! ☺ (Ik ga bijna weg) Tot snel! Xx’

‘Hé pap, denk je dat ik ook met mijn rijbewijs in Spanje door de douane kom?’ vraagt hij nog geen uur later opgewonden aan de telefoon. Ik antwoord dat het volgens mij een beter plan is om een paspoort mee te nemen. ‘Maar die heb ik niet hier,’ zegt hij nu licht in paniek. ‘Die ligt nog in Hilversum. En met mijn ID?’ ‘Een ID moet kunnen in Spanje.’ ‘Gelukkig. Dank je. We gaan nu weg.’ ‘Veel plezier en vooral genieten! Dikke kus.’

4

Elma, mijn oudste zus, neemt de telefoon zelf op, ik wil dat zij het als eerste van mij hoort. In drie zinnen vertel ik wat er aan de hand is. ‘Nee! Dus toch... O, wat erg.’

‘Dus toch?’ zeg ik.

‘Caya las net iets van Anne op Twitter.’

‘We gaan zo rijden. Zeg nog maar niks tegen pa en ma. Ze kunnen er nu geen kant mee op. Ik bel je straks nog wel.’

‘Rij voorzichtig.’

Mijn jongste zus, Klaaske. Weer een mokerslag. Dan bel ik Caroline, mijn rechterhand op het werk. ‘Ik ben er morgen bij de eerste afspraak dus niet bij,’ zeg ik.

In het grind naast het huis hoor ik het geluid van banden. Met een paar stappen sta ik buiten. Het is inmiddels helemaal donker. Luc loopt met gebogen hoofd naar me toe. Mientje heeft het hem onderweg al verteld. Ik sla mijn armen om hem heen, Luc staat slap tegen me aan. We huilen samen. Ik zou alles willen doen om wat er op ons af komt van hem weg te nemen en dat kan ik niet. ‘Ik moet zo gaan rijden,’ zeg ik tegen Luc. ‘Oké,’ zegt hij. We nemen afscheid en hij loopt stil naar binnen.

Het is bijna acht uur in de avond als ik in de auto stap. ‘Rij voorzichtig,’ zegt Mientje.

5

Roelof Jacob heet ik voluit. Net vijftig jaar. Vader van vier kinderen en vier jaar geleden hertrouwd met Mientje. Samen zijn we in een mooi huis gaan wonen vlak bij het Corversbos in Hilversum. Honderd meter lopen om precies te zijn – dat weet ik zo goed omdat ik er twee tot drie keer per week met het gps-sporhorloge hardloop. Tien kilometer, vijftien kilometer en soms een halve marathons. Sinds twee jaar loop ik weer, op aanraden van een vriend die tegen me zei dat ik moet oppassen omdat mijn werk vooral zittend in bureau- en kantoorstoele wordt uitgeoefend.

‘Een leuke kutbaan,’ heeft een collega-netmanager eens in een interview over ons werk in een krant gezegd. Sinds 2005 heb ik die baan: netmanager. Verantwoordelijk voor de programmering van Nederland 3.